

№2 дәріс

Тақырыбы: «Тренинг тобының
психологиялық ерекшеліктері»

Мақсаты: топтық бірлік туралы және міндеттерімен толық танысу.

Кілттік сөздер: топ, бірлік, мақсат, әрекет, құрам.

Негізгі сұрақтар:

1. тренинг тобының мақсаттары мен міндеттері.
2. Топтық бірлік, топтық динамика ұғымы
3. Психологиялық тренинг топтарын жинақтау ерекшеліктері

ТОПТЫҚ БІРЛІК ТУРАЛЫ ТҮСІНІК

Топтық бірлік-бұл топ мүшелерінің өзара эмоционалды тартымдылығымен және топтың қанағаттануымен сипатталатын топтағы тұлғааралық өзара іс-қимыл және өзара қарым-қатынас беріктігінің, бірлігінің және орнықтылығының көрсеткіші.

Топтық ұйымшылдық психологиялық тренингтің мақсаты ретінде де, табысты жұмыстың қажетті шарты ретінде де әрекет ете алады. Бейтаныс адамдардан құралған топта уақыттың қандай да бір бөлігі топтық міндеттерді шешу үшін қажетті ұйымшылдықтың деңгейіне жету үшін міндетті түрде жұмсалады.

ТРЕНИНГТІК ТОПТАРДЫ ЖИНАҚТАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тренингтік топтардың гетерогендігі.

Ең алдымен, бар түрі мынадай:

- 1) жынысы;
- 2) жасы;
- 3) білім беру;
- 4) интеллект деңгейі;
- 5) әлеуметтік мәртебесі;
- 6) жеке тұлғаның түрі және мінез-құлық стилі;
- 7) психологиялық мәселелер;
- 8) нанымдар мен құндылық бағдарлары;
- 9) топқа қатысу мақсаттары.

ТРЕНИНГТІК ТОПТАРДЫҢ САПАЛЫҚ ҚҰРАМЫ

Кімді қосу ал тренингтерге кімді қосудың қажеті жоқ?. Психотерапевтердің көпшілігі ауыр психикалық бұзылулардан зардап шегетін адамдардың барлығы тренингтерге қатыса алады деген пікірде. К. Рудестам Лакинге сілтеме жасай отырып, атап өткендей, "топтық тәжірибе үшін үміткерлерге сындар қысымымен не тым мазасыз, не тым агрессивті болатын адамдар жатады; шиеленісті жағдайда топтың басқа қатысушыларына осындай күшті сезімдерді көрсететін адамдар өздерін қудалайтындар және үнемі тыныштықты күтетін өзін-өзі бағасы төмен адамдар" (1993, 27-28 б.).

Көптеген жүргізушілер тренинг тобының әлеуетті қатысушыларының алдын ала психологиялық диагностикасын жиі алдын ала кеңес беру немесе әңгімелесу кезінде жүргізеді (мысалы, В. Ю. Большаков, 1996). Бірақ, мүмкін, психодиагностиканы міндетті деп санауға болмайды

ТРЕНИНГТІК ТОПТАРДЫҢ САНДЫҚ ҚҰРАМЫ

Топ қатысушыларының оңтайлы саны, басқа да көптеген мәселелер сияқты, теоретиктер мен тренинг практиктерінің пікірлерінің бірлігі байқалмайды. Алайда, топтардың құрамы мен құрылымы оның мақсатына байланысты екенін ескерсек, әр түрлі позицияларды татуластыруға болады. Мәселен, ең алдымен оқытуға бағытталған тренингтер, мақсаты бірінші кезекте жеке Даму болып табылатын тренингтерге қарағанда қатысушылардың көп санына жол беруі мүмкін.

Жалпы қабылданған көзқарас болып саналады, оған сәйкес тренингтік топ қатысушыларының минимумы 4 адамды құрайды. Жоғарғы шегі әдетте аталады. Қатысушылар саны елу және көп болатын көптеген тренингтер белгілі.

Келлерман (1979) "сегіз ереже" тұжырымдалған, оған сәйкес қатысушылар саны сегіз адамнан аспауы тиіс, өйткені, оның пікірінше, әйтпесе кіші топтарға ыдырау үрдісі пайда болады

Дәстүрлі тренингтік топта он сегіз адамнан асатын қатысушылардың қалаусыз саны-бұл өнімді кері байланыс деңгейінің күрт төмендеуіне, әрбір қатысушыға бөлінетін уақыттың азаюына, әрбір адамның белсенділігін көрсету үшін жағдайлардың жоғалуына әкеп соғады. Топ мүшелерінің үлкен санының ыңғайсыздығы әсіресе жаттығуларды өткізгеннен кейін топтық рефлексияға кететін уақытты белгілеу кезінде байқалады.

ТРЕНИНГТЕ ТОПТЫҢ НЕГІЗГІ ДАМУ КЕЗЕҢДЕРІ

Л. М. Митина (1994) тренингте топтың даму кезеңдері туралы жалпы түсінік әр сатыда болып жатқан кезеңдер мен үрдістерді қамтитын мінез-құлықты конструктивті өзгерту моделін ұсынды.

Тренингке қатысушының мінез-құлқын өзгертудің төрт кезеңі бөлінеді:

- 1) дайындық,
- 2) түсіну,
- 3) қайта бағалау.
- 4) әрекет.

Модель өзгерістің негізгі процестерін біріктіреді:
мотивациялық (I кезең), когнитивті (II кезең), аффективті (III кезең), мінез-құлық (IV кезең).

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Горбатова, Е.А. Теория и практика психологического тренинга: учебное пособие / Е.А. Горбатова.- СПб.: Речь, 2008.- 320с.
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга. Психологический тренинг как инструментальное действие/ Т.В. Зайцева.- СПб.: Речь; М.: Смысл, 2002.- 80с.
3. Келли Г., Тренинг принятия решения. –Спб.: Питер, 2001.
4. Евтихов О. Практика психологического тренинга. –Спб., 2005.

Қосымша:

1. Ли Д. Практика группового тренинга/ Д. Ли.- СПб.: Питер, 2002.- 224с.
2. Фопель К. Психологические группы. Рабочие материалы для ведущего. Практическое пособие. / Пер. с нем. – М., Генезис, 2004.

Интернет ресурстары:

1. <http://emirsaba.org/metodicheskoe-posobie-dlya-pedagogov-psihologov-pavlodar-2009.html?page=2>
2. <https://stud.kz/prezentatsiya/id/30391>
3. <http://kzref.org/artterapiya-jaa-oitu-tehnologiyasini-ozilgisi-retinde.html?page=6>
4. http://www.rusnauka.com/13_NBG_2015/Psihologia/12_191184.doc.htm